สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรม KM แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการวิจัย
“เทคนิคการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยสำหรับหน่วยงานภายนอก”
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2560 วันที่ 16 มีนาคม 2561

สรุปขั้นตอนการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอทุนสนับสนุนจากภายนอกมหาวิทยาลัยฯ

ขั้นตอนที่ 1 สืบค้นแหล่งให้ทุนวิจัย

แหล่งทุนวิจัยมีทั้งที่เป็นงบประมาณแผ่นดิน เช่น วช. สกอ. สกว. คอบช. ฯลฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ และเอกชน นักวิจัยควรรู้ช่วงเวลาการขอทุนล่วงหน้ารวมทั้งเงื่อนไขของแหล่งทุนแต่ละแห่งเพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจความรู้และความถนัดของตนเอง

ผู้วิจัยต้องสำรวจตนเองให้แน่ชัดว่ามีความสนใจหรือมีความถนัดในงานวิจัยด้านใด อาจเป็นสาขาที่จบการศึกษามาโดยตรง หรือสาขาอื่น ๆ ที่มีความสนใจเป็นพิเศษก็เป็นได้ ปัจจุบันการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยนอกจากจะต้องได้องค์ความรู้ที่เป็นผลจากงานวิจัยโดยตรงแล้ว ยังต้องแสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนที่จะนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ Input (ปัจจัยการวิจัย) Process (กระบวนการวิจัย) Output (ผลการวิจัย) และ Outcome (ผลลัพธ์หรือผลกระทบจากการวิจัย)

ขั้นตอนที่ 3 หาพันธมิตร

เมื่อได้หัวข้องานวิจัยหรือปัญหาที่ทำให้ต้องวิจัยแล้ว ผู้วิจัยควรหาพันธมิตร เช่น นักวิจัยต่างสาขาวิชาที่สามารถบูรณาการให้งานวิจัยแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ครอบคลุมเพียงพอที่จะทำให้งานวิจัยน่าสนใจมากยิ่งขึ้น หากเป็นงานวิจัยชุมชนหรือการวิจัยเชิงพื้นที่ควรมีบุคคลหรือหน่วยงานที่สามารถสนับสนุนให้การดำเนินการวิจัยเรื่องนั้น ๆ เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 4 ค้นคว้าและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยให้รัดกุม

ผู้วิจัยควรออกแบบโครงการวิจัยบนพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยอย่างรัดกุม ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยในประเทศหรือต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการทำวิจัยซ้ำซ้อน และเพื่อแสดงให้เจ้าของแหล่งทุนเห็นว่าผู้วิจัยทำการบ้านมาเป็นอย่างดี การสืบค้นงานวิจัยสามารถสืบค้นได้หลายแหล่ง หากเป็นงานวิจัยในประเทศแหล่งสืบค้น เช่น Thai Digital Collection (TDC) หรือจากฐานข้อมูลที่เป็นสากล เช่น https://scholar .google .com/

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนโครงร่างงานวิจัยให้น่าสนใจ

การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัยให้น่าสนใจขึ้นอยู่กับ Theme หรือวัตถุประสงค์เฉพาะของแหล่งทุนนั้น ๆ ที่สำคัญคือ ต้องทำตามรูปแบบของแหล่งทุนสนับสนุนงานวิจัย ส่วนใหญ่มีรูปแบบและหัวข้อที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. ชื่อโครงการวิจัย

ควรตั้งชื่อโครงการวิจัยให้น่าสนใจ กระชับ อ่านแล้วเข้าใจง่าย สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ หรือแหล่งทุนสนับสนุน อาจเป็นเรื่องที่ทันสมัยหรือทันต่อเหตุการณ์ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ท้าทายต่อการแก้ไขปัญหา และสามารถทำวิจัยได้ภายในเวลาที่กำหนด

2. ชื่อคณะผู้วิจัย

หากงานวิจัยต้องใช้สหวิทยาการในแก้ไขปัญหา ควรแสดงให้เห็นคุณสมบัติของทีมวิจัยว่ามีความพร้อมหรือมีประสบการณ์เพียงพอในการดำเนินงานวิจัย โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย รายละเอียดส่วนนี้มักปรากฏแนบท้ายของโครงร่างงานวิจัย

3. ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ที่ปรึกษาโครงการวิจัยอาจมีหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุน หากจำเป็นต้องมี ควรพิจารณาจากประสบการณ์การทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเป็นหลัก

4. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผู้วิจัยควรอธิบายให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องทำงานวิจัยนั้น ๆ อาจชี้ให้เห็นถึงปัญหาและผลเสียที่ตามมาหากปัญหานั้น ๆ ไม่ได้รับการแก้ไข หรือเขียนให้เห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในวงกว้าง ไม่ใช่เฉพาะตัวผู้วิจัยหรือคณะผู้วิจัย อาจมาจากการแย้งกับแนวคิดหรือทฤษฎีเดิมที่เคยเชื่อถือกันมาในสาขานั้น ๆ ในบางแหล่งทุนสนับสนุนอาจต้องมีผลงานวิจัยเบื้องต้นของผู้ขอทุนที่สอดคล้องกับเรื่องที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนเพื่อชักจูงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญของผู้วิจัยและแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มรวมทั้งความเป็นไปได้ที่งานวิจัยจะสำเร็จ

5. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

ควรเขียนลำดับเป็นข้อ ๆ อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ อาจเขียนแสดงวัตถุประสงค์หลักและตามด้วยวัตถุประสงค์ย่อย หรือเขียนตามลำดับขั้นตอนของงานวิจัย

6. แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เขียนให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องนั้นๆ มาเป็นอย่างดี มีการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการจัดกลุ่ม วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าของแหล่งทุนมองเห็นแนวทางในการศึกษาวิจัยร่วมไปกับผู้วิจัย อาจจัดลำดับหัวข้อหรือเนื้อเรื่องที่เขียนตามตัวแปรที่ศึกษาและเรียงตามลำดับเวลา เพื่อให้เห็นพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหา ผู้วิจัยควรสรุปประเด็นสำคัญเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดทฤษฎีทั้งในส่วนที่สอดคล้องกัน ขัดแย้งกัน และส่วนที่ยังไม่ได้รับการศึกษา หากเตรียมข้อมูลแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจนจะช่วยให้การเขียนส่วนที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารอ้างอิงได้สมบูรณ์ รวมทั้งการตั้งสมมติฐานของงานวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เขียนเป็นข้อ ๆ ให้ล้อกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย พยายามแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการนำผลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น ในเชิงวิชาการ การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ ในเชิงพาณิชย์ การจดสิทธิบัตร การลดต้นทุน การเพิ่มมูลค่า ฯลฯ ในเชิงสังคม การนำไปใช้วางแผนนโยบาย ที่สำคัญคือควรระบุให้ได้ชัดเจนว่ามีใครหรือกลุ่มใดที่ได้ประโยชน์จากวิจัย

8. ระเบียบวิธีวิจัย

ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยในแต่ละข้อตามลำดับ อธิบายขั้นตอนการวิจัยอย่างชัดเจน เหมาะสมและครบถ้วนในแต่ละวัตถุประสงค์ ในแต่ละปัญหาจะใช้วิธีใดในการแก้ไข มีการดำเนินกิจกรรมอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร ใครจะเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ การเขียนระเบียบวิธีวิจัยควรให้รายละเอียดที่มากพอเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้เจ้าของแหล่งทุนเห็นว่าแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่น

8.1 วิธีวิจัย นักวิจัยต้องระบุว่าจะเลือกใช้วิธีวิจัยแบบใด เช่น การวิจัยเอกสาร วิจัยแบบทดลอง การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือใช้หลาย ๆ วิธีรวมกัน

8.2 แหล่งข้อมูลและประชากรที่จะศึกษา ระบุให้ชัดเจนว่าจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เช่น เก็บข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ หรือเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ฯลฯ และระบุให้ชัดเจนว่าประชากรที่ต้องการศึกษาเป็นใคร มีคุณสมบัติอย่างไร ได้กลุ่มประชากรนี้มาด้วยวิธีใด เช่น วิธีการสุ่มตัวอย่าง ควรอธิบายว่าจะใช้วิธีการสุ่มแบบใด ขนาดตัวอย่างมีจำนวนเท่าใด จะเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างไร

8.3 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบทดสอบ ฯลฯ ได้เครื่องมือนี้มาอย่างไร มีกระบวนการใดพิสูจน์ว่าเครื่องมือนั้นมีความเที่ยงและความตรง

8.4 วิธีการเก็บข้อมูล ควรระบุให้ชัดเจนว่าใช้วิธีการเก็บข้อมูลอย่างไร เช่น ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือการสนทนากลุ่ม ฯลฯ

8.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เครื่องมือใดในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติประเภทใดที่สามารถตอบวัตถุ ประสงค์ของการวิจัยได้

9. ขอบเขตการวิจัย

แสดงรายละเอียดขอบเขตของประชากรให้ชัดเจน เช่น พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา เนื้อหาในการศึกษา หรือตัวแปรที่จะศึกษา ผู้วิจัยอาจเขียนโดยแยกเป็นด้าน ๆ เช่น ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลา

10. งบประมาณของโครงการวิจัย

ควรแยกตามหมวดให้ชัดเจน เช่น หมวดค่าจ้าง ค่าใช้สอย ค่าตอบแทน ค่าวัสดุ ฯลฯ ทั้งนี้ต้องศึกษาระเบียบการเบิกจ่ายจากแหล่งทุนสนับสนุนงานวิจัยซึ่งแต่ละแห่งมีเงื่อนต่างกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ งบประมาณของโครงการวิจัยต้องสอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย ไม่มากเกินไปกว่าผลที่จะได้จากการวิจัย ในกรณีที่ต้องนำเสนอโครงการวิจัยประกวดกับผู้อื่น คณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยจะดูจากความจำเป็นและความคุ้มค่าจากผลที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวิจัย

1. ปัจจุบันแนวโน้มการขอทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยไม่เน้นการผลิตงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย แต่เน้นการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น แก้ปัญหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ปัจจุบันการขอทุนจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานวิจัยต้องคำนึงถึง

1) User หรือผู้นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

2) ตอบสนองนโยบายรัฐบาล

3) บูรณาการศาสตร์หลายสาขา

4) เน้นการสร้างนวัตกรรมโดยเฉพาะสายการศึกษา

5) ทบทวน Impact Factor

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการเริ่มต้นสร้างโจทย์งานวิจัย มีแนวคิดดังนี้

1) หากเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ นักวิจัยควรลงศึกษาพื้นที่จริงก่อนโดยการสัมภาษณ์และนำข้อมูลดังกล่าวมาสนับสนุนโครงร่างงานวิจัยให้ดูมีหลักฐานและสร้างความน่าเชื่อถือ

2) ชัดเจนในประเด็นปัญหา

3) ชัดเจนในประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

4) ควรหา partner หรือผู้ร่วมงานเป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่ต้องการทำวิจัย

5) หากงานวิจัยมีวิธีการและขั้นตอนที่ซับซ้อน ควรออกแบบงานวิจัยโดยทำทีละ phase และคำนึงถึงระยะเวลาในการทำให้งานสัมฤทธิ์ผล

3. ตัวอย่างการสร้างโจทย์งานวิจัยจากการแลกเปลี่ยนของวิทยากร

1) ผศ.ดร.ไพริน เวชธัญญกุล เสนอแนะให้เลือกทำงานวิจัยที่ผู้วิจัยมีความถนัดและความชื่นชอบ เช่น ผศ.ดร.ไพริน เวชธัญญกุล จบสาขาการท่องเที่ยวและมีประสบการณ์การทjองเที่ยวจากหลากหลายพื้นที่จึงแลเห็นปัญหาในการท่องเที่ยว เช่น พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถนำมาต่อยอดสร้างโจทย์เพื่อการวิจัยได้ และเสนอแนะว่า โครงร่างงานวิจัยที่เสนอขอทุนจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้วได้รับการปฏิเสธไม่ควรท้อใจเพราะอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ก็เป็นได้ หากโครงร่างงานวิจัยนั้นดีและมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานสามารถแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

2) ผศ.ดร.เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม เสนอแนะให้เลือกโจทย์งานวิจัยด้วยการต่อยอดงานวิจัยเดิมของตนเอง โดยยกตัวอย่างว่าเคยศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหลที่อ่าวเพ จ.ระยองว่ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านอย่างไรและต่อยอดงานวิจัยด้วยการค้นหาแนวทางการจัดการทรัพยากรปูม้าอย่างยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชนประมงเรือเล็กในพื้นที่เดียวกัน เป็นการขยายข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นแรกมาสู่การค้นหาแนวทางปฏิบัติในงานวิจัยชิ้นต่อมา เป็นต้น

3) ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง ผศ.ดร.ชนิดา มิตรานันท์ และ ผศ.ดร.ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล เสนอแนะช่องทางในการขอทุนวิจัยจากภายนอกไว้ว่า มีทั้งช่องทางปกติจากหน่วยงานด้านการวิจัยโดยตรงซึ่งมีรอบระยะเวลาประจำทุกปี เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือ

ช่องทางพิเศษเฉพาะของหน่วยงานต่างๆ เช่น การเสนอขอทุนกับองค์กรภาครัฐหรือเอกชนในลักษณะการทำ Term of Reference (TOR) เฉพาะกิจ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ฯลฯ ซึ่งช่องทางนี้ผู้วิจัยต้องสั่งสมประสบการณ์และชื่อเสียงพอสมควรเพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย เช่น ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง ซึ่งเป็นเชี่ยวชาญในฐานะผู้ที่เปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับผู้พิการทางการได้ยิน ทำให้ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดย ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง ให้ความสำคัญกับการสร้างคนด้วยการสร้างทีมนักวิจัยที่สามารถสืบทอด และต่อยอดขยายงานเพื่อรองรับโปรเจคขนาดใหญ่

การเสนอขอทุนวิจัยจากภายนอกในรูปแบบ TOR ควรคำนึงถึง

1) Branding ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2) ชื่อเสียงของผู้ที่เป็นหัวหน้าโครงการ

3) ให้เริ่มสะสมผลงานของตนเองและอย่าปฏิเสธงานที่มีผู้ใหญ่นำเสนอให้

4) สร้างทีมที่ดีและบูรณาการข้ามศาสตร์

5) การอ่อนน้อมถ่อมตน